

מרק ודייסה

מאת ישי ספרים

הבית שלנו עמד ברחוב הראשי בראש הגבעה. מרחק חמישה שישה בתים במורד הרחוב גר אושרי. לאושרי היה גוף אתלטי שזוף ושעיר. קיץ וחורף היה הולך יחד, לבוש במכנסיים קצרים קשורים בחבל של חציר ושערות גדולות מאפירות היו מכסות את שאר גופו הגלוי. אושרי היה גם שכן שלנו בפרדס וזו שכנות רצינית, כי בעבודת השקיית הפרדס יש זמן מת. הזמן שעובר עד למילוי המים בצלחת (צלחת לא של האיש, של העץ). בזמן המת הייתי יכול לשבת איתו לשמוע אמרי שפר במבטא ליטאי כבד כגון: "מה אנחנו לעומת הקוסמוס פסיק אפס. מהו הבן אדם? כמו זבוב, עושה בז'ז' ומת".

בימיו הראשונים של הכפר חלק מאמצעי הייצור היו משותפים ועדיין לא חילקו את השדות, אבל לכל חבר כבר הייתה פרה שגידל וחלב אותה ברפתו. כל יום לפנות ערב בטרם שקעה השמש הייתה עוברת ברחוב עגלת פלטפורמה רתומה לשני סוסים אבירים, עמוסה בערימה ענקית של תלתן. במרום העגלה היה עומד איש ובידו קלשון. ליד כל שער הייתה העגלה עוצרת והאיש היה מוריד מלוא הקלשון תלתן ליד עמוד השער ואז היה העגלון מושך במושכות והעגלה הייתה נוסעת הלאה לחצר הבאה.

באותם ימים הפרנסה הייתה בצמצום, אבל לכולם היה קיום (כך קראו לזה אז). אם החבר הרוויח, הרווח נרשם בהנהלת החשבונות כזכות, אם הפסיד, ההפסד נרשם כחוב. בכל חודש קיבל כל חבר (כלומר משפחה) שטר של שלוש לירות שטרלינג מנדטוריות, עשוי מקרטון מעשה בית, ובו יכולת לקנות בצרכנייה כל מה שרצית.

אם היה לך צורך מיוחד שחורג משלוש לירות, היית עולה למעלה לחדר ההנהלה אשר מעל לצרכניה ושם היה יושב ראש הועד בן-אריה או רבינוביץ', תלוי באיזה שנה מדובר. היית שוטח לפניו את עצמותיך והוא היה מחליט לחסד שאז היית מקבל עוד לירת קרטון סגולה מרופטת, או לשבט, נשארתי לבדך עם צורכיך.

לימים פגשתי את דודתי ריבקה אחות אימי בזקנותה, והיא סיפרה לי על הצייקנות והאכזריות שבה נהג הכפר כאשר נמנע מלאשר לאימי, שהייתה חולה על ערש דווי,

חצי חבילה חמאה שיכלה לתרום לבריאותה. אינני יודע אם זו אמת או המצאה, אבל בטוח שבאותם ימים דנו בצרכים אמיתיים ולא בצרכים מדומים כבימינו.

אז מה הסיפור של אושרי, אתם שואלים, ובכן, בימים ההם כשאנשים היו אמיתיים הצרכים היו אמיתיים, והמחסור מצד אחד ושרירות הלב מצד שני העלו את המתח, בא אושרי לאסיפת הכפר וזה מה שאמר:

למה לכם להתכתש על שטויות. תעשו עגלה ועליה תעמידו שני דוודים. בדוד האחד תמלאו מרק ובשני דייסה. על העגלה תושיבו את בן-אריה או את רבינוביץ' ובידו תרווד. העגלה תעבור ברחוב וליד כל שער יעמוד החבר ובידו סיר. ליד השער העגלה תעצור ורבינוביץ' או בן-אריה ישאל: מה אתה רוצה, דליל או סמיד? אם יאמר 'סמיד' יצוק לסירך דייסה, ואם 'דליל' יצוק לשם מרק ובא לציון גואל.